

ΠΟΙΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΧΙΟΥΜΟΡ

Λόγος ἄλατι ἠρτυμένος...

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορας Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Ἐγκαινιάζεται ἀπὸ αὐτὸ τὸ τεύχος ἢ στήλη Ποιμαντικά Στιγμιότυπα. Προσκαλοῦμε τοὺς ἀγαπητοὺς ἐφημερίους καὶ λοιποὺς ἀναγνώστας νὰ ἀπευθύνονται στὸ περιοδικὸ «Ὁ Ἐφημέριος» γιὰ θέματα τὰ ὁποῖα τοὺς προβληματίζουν καὶ ἐντάσσονται στὴ στήλη αὐτὴ καὶ θὰ ἤθελαν νὰ θιγοῦν σὲ προσεχῆ τεύχη. Μποροῦν ἀκόμα νὰ ἀποστέλλουν ἰδέες καὶ σκέψεις, γεγονότα καὶ στιγμιότυπα ποὺ νομίζουν ὅτι συμπληρώνουν τὴν πληροφόρηση ποὺ δίδεται γιὰ τὸ κάθε ζήτημα. Κάθε ἐρώτηση καὶ πρόταση, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὰ θέματα τῆς στήλης, θὰ τυγχάνει ἰδιαίτερης προσοχῆς καὶ προβολῆς. Σᾶς εὐχαριστοῦμε ἀπὸ πρὶν γιὰ τὴ συνεργασία σας.

Ἄς θυμηθοῦμε ἓνα στιγμιότυπο ἀπὸ μιὰ συνάντηση τοῦ Ἀββᾶ Σισῶη τοῦ μεγάλου μ' ἓναν ἀδελφὸ ποὺ ἦλθε νὰ τὸν συμβουλευθεῖ. Τὸ ἐπεισόδιο εἶναι τόσο ἐπίκαιρο ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἔχει συμβεῖ καὶ σήμερα. Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ τὸ παρακολουθήσουμε ἀπὸ κοντὰ μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ μᾶς ἐμπνεύσει στὴ σημερινὴ ποιμαντικὴ μας διακονία μὲ τὸν λεπτὸ καὶ πνευματικὸν τρόπο ποὺ προσβάλλει γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων.

Ἀδελφὸς ἀδικηθεὶς ὑπὸ εἰτέρου ἀδελφοῦ, ἦλθε πρὸς τὸν Ἀββᾶ Σισῶην καὶ λέγει ἀντιφ' ἠδικήθην παρὰ τινος ἀδελφοῦ, κἀγὼ θέλω ἐμμαντὸν ἐκδικῆσαι· ὁ δὲ γέρον, παρεκάλει αὐτὸν, λέγων· μὴ τέκνον, κατὰλειπον δὲ μᾶλλον τῷ Θεῷ τὰ τῆς ἐκδικήσεως· ὁ δὲ ἔλεγεν· οὐ παύσομαι ἕως οὗ ἐκδικῆσω ἐμμαντὸν· εἶπε δὲ ὁ γέρον· ὁ Θεός, οὐκ εἶ σοῦ ἔχομεν χρεῖαν φροντίζειν περὶ ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ τὴν ἐκδικησιν ἐαυτῶν ποιούμεν· τοῦτο οὖν ἀκούσας ὁ ἀδελφός, ἔπεσε παρὰ τοὺς πόδας τοῦ γέροντος, εἰπὼν· οὐκ εἶ δικάζομαι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ· συγχώρησον μοι Ἀββᾶ. (Ἀββᾶ Σισῶη τοῦ μεγάλου, Λόγος α', Τὸ Γερωνιτικὸν σ. 110).

Τὰ παραδείγματα θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ πολλαπλασιασθοῦν. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ ἓνα διάλογο τοῦ μακαριστοῦ π. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου μὲ πρόσωπο ποὺ δυσκολευόταν νὰ συγχωρήσει κάποιον ἄνθρωπο ποὺ τὸ εἶχε βλάψει.

—«...Νὰ μάθης καλὰ τὸ Πάτερ ἡμῶν». Ἀκούεις;

—«Τὸ Πάτερ ἡμῶν» τὸ ξέρω, δέσποτά μου, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τότε ποὺ ἦμουν παιδί».

—«Ἄ π' ἔ ξ ω τὸ ξέρεις, ἀλλὰ δὲν τὸ ξέρεις ἀ π ὀ μ ἔ σ α».

—«Τί ἐγνοεῖτε»;

—«Δὲν ξέρεις τὸ νόημα του. Μηχανικὰ τὸ ἀπαγγέλλεις. Ἄν τὸ ἤξερες ἀ π ὀ μ ἔ σ α, θὰ συγχωροῦσες προθυμότερα τὸν πλησίον σου, διότι ἄλλως δὲν ὑπάρχει περίπτωση νὰ συγχωρηθῆς καὶ σὺ ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας σου. Τὸ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν» αὐτὸ σημαίνει. Λοιπὸν νὰ μάθης τὸ Πάτερ ἡμῶν ἀ π ὀ μ ἔ σ α. Σύμφωνοι»;

(Ἀπὸ τὰ Ἀ ν ἔ κ δ ο τ α, τοῦ Πρεσβυτέρου)

ρου Έπιφανίου Θεοδωροπούλου, Ἀθήναι 1973, σ. 26-27).

Συμβαίνει, εἶναι ἀλήθεια, πολλές φορές, στὸν ποιμαντικό διάλογο ποὺ κάνουμε μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ὁ λόγος μας νὰ μὴν ἔχει πέραση, τὸ ἐρώτημα νὰ μὴ βρίσκει ἀπάντηση, τὸ πρόβλημα νὰ μὴ βρίσκει λύση καὶ παρὰ τὴ διεξοδική μας διαπραγματεύση τὸ θέμα ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ νὰ μὴ βρίσκει διέξοδο. Αὐτὴ ἡ δυσκολία προσβάσεως τοῦ λόγου μας στὸν ἄλλο, μπορεῖ νὰ ὀφείλεται καὶ στὴν ψυχικὴ κατάστασή του ἐκείνης τῆς περιόδου ἢ τῆς στιγμῆς. Συνεπαρμένως ἀπὸ τὸ πρόβλημα ποὺ τὸν ἀπασχολεῖ καὶ ἀπὸ τίς πιθανές λύσεις ποὺ ὁ ἴδιος φέρνει μαζί του φαίνεται νὰ εἶναι κλειστὸς πρὸς κάθε τι διαφορετικὸ.

Τότε, ξαφνικά, ἓνας πνευματώδης λόγος, ἓνα ὑποβόσκον χαμόγελο, μία συμβολικὴ χειρονομία, ἓνας ἀμφισθητικὸς μορφοσμός, μία ἐρημητικὴ κίνηση ποὺ δείχνει νὰ μὴν παίρνει στὰ σοβαρὰ τὴν κατάσταση ἢ ἀπεκέντριε ὅτι τὴν παίρνει πολὺ στὰ σοβαρὰ, τροχιόδρομει σὲ μιὰν ἄλλη ἀ-πρόοπτη προοπτικὴ τὸ ζήτημα. Ἡ παραβολὴ ἢ εἰσχώρηση μᾶς ἄλλης ἐρμηγείας ἢ τὸ μέχρι τὴν ἔσχατη συνέπειά του φανέρωμα τῆς ἀντιλήψεως καὶ τῆς νοοτροπίας μας μὲ πνευματώδη τρόπο ἀποδεσμεύει καὶ ἐλευθερώνει ἀπὸ μιὰ μονοσήμαντη θεώρηση τοῦ προβλήματος.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ποὺ ἐπικρατοῦσε ξανοίγει, ἡ κατάσταση φωτίζεται καὶ τὸ κλίμα γίνεται πρὸς αἴθριο. Ξαφνικά φυσάει ἓνας ἄλλος ἀνεμος, ἓνα πνεῦμα παραμερίζει: τὰ νέφη ποὺ θόλωναν τὸ μυαλὸ καὶ τὸ δυσκόλευαν νὰ δεῖ σωτὰ καὶ καθὼς ἀρμόζει: τὴν περίπτωσή ποὺ τὸν ἀπασχολοῦσε. Ὁ λόγος καὶ τὰ ἄλλα ἐκφραστικὰ μέσα ποὺ ἀναφέραμε λειτουργοῦν καταλυτικὰ γιὰ τὴν προηγούμενη κατάσταση, ἀνακουφίζουν ἔστω καὶ ἂν δὲν δημιουργοῦν ἀτμόσφαιρα εὐθυμίας ποὺ δὲν εἶναι ἀπαραίτητη πάντοτε. Στόχος ἐξἄλλου τοῦ ἱλαροῦ δότου ποὺ στὴν προκειμένη περίπτωσή εἶναι ὁ ποιμένας, δὲν ἦταν νὰ κάνει τὸν ἄλλο νὰ ξεκαρδιστεῖ στὰ γέλια. Ἐνδεχομένως θὰ τοῦ ἦταν ἴσως πρὸς εὐχάριστο ἂν ὁ ἄλλος ἐκκλιγε ἀπὸ χαρὰ εὐρισκόμενος σ' αὐτὴ τὴν ἀναπάντεχη καὶ ἀπροσδόκητη διέξοδο. Πόσοι καὶ πόσοι, ποιμνιόμενοι καὶ ποιμένες δὲν ἔχουμε αἰσθανθεῖ αὐτὴ τὴν εὐεργετικὴ παρουσία τοῦ «πνεύματος» σὲ ἀδιέξοδες συναντήσεις καὶ συζητήσεις. Τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς πηγαιᾶς χιουμοριστικῆς διαθέσεως εὐχάριστο ὄλοι σὲ στιγμὲς δυσφορίας καὶ διαταγμοῦ. Ὅλοι περιμένουμε ἓνα λόγο δροσερό, νόστιμο, «ἄλατι ἠρτυμένο» (Κολοσσαεῖς δ' 6), καὶ ὄχι ἄνοστο, ἄχαρο, ξερὸ καὶ τυπικὸ. Ἐκεῖ ποὺ τὸν διακρίνεις καὶ τὸν συναγτὰς τὸν ἀναγνωρίζεις σὰν εὐλογία Θεοῦ. Χαρὰ στὸν ποιμένα ποὺ μπορεῖ νὰ πορεύεται καὶ αὐτὸς στὰ ἴχνη ἑνὸς Θεοῦ ποὺ τὸν διακρίνει τὸ χιούμορ καὶ «γράφει ἴσα μὲ τίς κυρτὲς γραμμὲς μας». Ἄς μὴ ξεχνᾶμε, ὅτι ἔχει ὑποστηριχθεῖ, πὼς «ἀφοῦ ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνδρα καὶ τὴ γυναῖκα. Μετὰ ἐδημιούργησε τὴν αἰσθησὴ τοῦ χιούμορ. Εὐτυχῶς». Γιὰ νὰ τοῦ δωρήσει: αὐτὴ τὴν αἰσθησὴ τοῦ χιούμορ προσευχόταν κάποιος πιστὸς χριστιανὸς στὸν Θεὸ, καὶ συνέχισε: «Δώσε μου τὴ χάρη, Κύριε, νὰ μπορῶ νὰ καταλαβαίνω ἀπὸ ἀστεῖα, ἔτσι γιὰ νὰ γνωρίσω λίγη εὐτυχία στὴ ζωὴ μου καὶ νὰ τὴ μεταδώσω καὶ σὲ ἄλλους».

Τὸ πόσο σημαντικὸ εἶναι αὐτὸ φανερώνεται ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν παράκληση ποὺ παραθέσαμε ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν εὐχαριστία ποὺ ἀκολούθησε σὲ ἀνάλογη περίπτωσή. Τὴν ἱστορία τὴ δανειζόμεστε πάλι ἀπὸ ἓνα χῶρο ποὺ φαινομενικά δὲν μᾶς ἔχει συνηθίσει σὲ ἀστεῖότητες καὶ χωρατά, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀποκλείει τὴν ἐλαφρὰ ἀστειολογία.

Διηγῶνται πὼς κάποτε, δυὸ ἅγιοι ἐρημίτες ἔκαναν περίπατο μαζί. Ἀνταλλάσσοντας ψυχωφελεῖς σκέψεις, λέει ὁ ἓνας ξαφνικά ἓνα ἀθῶο ἀστεῖο καὶ ὁ ἄλλος γελᾷ. Μετὰ, λέει ὁ δεῦτερος στὸν πρῶτο: — Ἄς γονατίσουμε, ἀδελφέ, νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν Κύριο γιὰ τὸ γέλιο, τὸ πολὺτιμο αὐτὸ δῶρο, ποὺ μᾶς χάρισε ὁ Δημιουργὸς μας.

Καὶ γεμάτοι κατάνυξη, γονάτισαν εὐθὺς καὶ εὐχαρίστησαν τὸ Θεό. (Σοφίας Α. Κεραμίδα, ΔΙΑΧΡΗΣΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚᾶ ἀνέκδοτα, Ἀθήναι 1978, σ. 19).

Σχετικὸ εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθο στιγμιότυπο ἀπὸ τὸν βίο τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου.

Ἦν δέ τις κατὰ τὴν ἐρημον θηρεύων ἄγρια ζῶα, καὶ εἶδε τὸν Ἁγῶν Ἀντώνιον χαρῶντιζόμενον μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐσκανδαλίσθη θέλων δὲ αὐτὸν πληροφορῆσαι ὁ γέρον, ὅτι χορὴ μίαν - μίαν συγκαταβαίνει τοῖς ἀδελφοῖς, λέγει αὐτῷ βάλε θέλος εἰς τὸ τόξον σου, καὶ τείνον καὶ ἐποίησεν οὕτω λέγει αὐτῷ πάλιν τείνον καὶ εἰτεινεν καὶ πάλιν φησὶ τείνον λέγει αὐτῷ ὁ θηρευτὴς· εἰν ὑπὲρ τὸ μέτρον τείνω, κλῆται τὸ τόξον λέγει αὐτῷ ὁ γέρον· οὕτω καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, εἰν πλεῖον τοῦ μέτρον τείνωμεν κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ταχὺ προσεήσουςαι χορὴ σὲν μίαν μίαν συγκαταβαίνει τοῖς ἀδελφοῖς· ταῦτα ἀκούσας ὁ θηρευτὴς, κατενύγη· καὶ πολλὰ ὠφελήθησεν παρὰ τοῦ γέροντος, ἀπῆλθε καὶ οἱ ἀδελφοὶ στηριχθέντες, ἀνεχώρησαν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. (Τὸ Γ ε ρ ο ν τ ι κ ὸ ν σ. 2).

Τὸ χιούμορ, ὁ πνευματώδης λόγος καὶ παρατήρηση φαίνεται λοιπὸν νὰ εἶναι ἓνα σημάδι τοῦ «ὑπερδοτικοῦ» γιὰτὶ βοηθεῖ στὸ νὰ ὑπερ-βοῦμε τίς δυσκολίες καὶ νὰ παρακάμψουμε τὰ ἐμπόδια ποὺ βρίσκονται στὸν δρόμο τὸν προσωπικὸ ἢ τὸν διαπροσωπικὸ καθενός, «γράφει ἴσα μὲ τίς καμπύλες μας» χαράσσοντας μὲ νέα ἐλπίδα. Μήπως, λοιπὸν, θὰ ἔπρεπε νὰ λάβουμε «στὰ σοβαρὰ» καὶ αὐτὸν τὸν τρόπο στὴν ποιμαντικὴ μας διακονία;

